

2014

Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos darbo vietose poreikio įvertinimo tyrimo ataskaita

Parengė: Rūta Gedminienė
Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas

1. TYRIMO PROBLEMA IR TIKSLAI

Darbuotojų psichoaktyviųjų medžiagų (toliau – PM) vartojimo bei šių medžiagų vartojimo darbo vietose problema tampa vis aktualesnė, nes PM vartojimas neigiamai atsiliepia ne tik patiems darbuotojams, bet ir jų šeimos nariams, kolegoms ir pačiai darbovietai. Dirbant kai kuriose veiklos srityse, toks vartojimas gali kelti riziką ir visuomenei. Darbuotojams dėl PM vartojimo padidėja sveikatos sutrikimų, darbo praradimo, teisinių ir finansinių problemų tikimybė, dažniau susiduriama su problemomis šeimoje ir tarpusavio santykiuose. Darbovietėse padaugėja nelaimingų atsitikimų, pravaikštų ir sumažėja darbo našumas¹. Darbuotojų PM vartojimo problemos sprendimo būdų yra daug ir įvairių. Prevencijos programų ir priemonių, nukreiptų į rizikos veiksmų, skatinančių darbuotojų PM vartojimą, mažinimą ir apsauginių veiksmų stiprinimą, kūrimas gali padėti sumažinti darbuotojų PM vartojimą ir jo keliamas problemas².

Siekiant užtikrinti darbo vietose vykdomų PM vartojimo prevencijos priemonių veiksmingumą, pirmiausia reikėtų išsiaiškinti prevencijos poreikį ir geriau susipažinti su tiksline grupe. Poreikio įvertinimas leidžia numatyti galimus prevencijos tikslus, suteikia daug svarbios informacijos apie tai, kaip šių tikslų reikėtų siekti, leidžia pagrįsti planuojamų taikyti prevencijos priemonių būtinumą ir užtikrina, kad jos bus nukreiptos į tikslinę grupę ir atitiks jos poreikius³.

2014 m. Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas, siekdamas įvertinti PM vartojimo prevencijos poreikį darbo vietose, atliko darbuotojų tyrimą. Tyrimas atliktas bendradarbiaujant su Higienos institutu ir Valstybine darbo inspekcija prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

Tyrimo tikslas – atskleisti dabartinę PM vartojimo prevencijos darbo vietose situaciją ir poreikį Lietuvoje, išsiaiškinti Lietuvos darbuotojų bei darbuotojų požiūrį į PM vartojimo prevencijos darbo vietose poreikį ir numatyti PM vartojimo prevencijos darbo vietose tobulinimo galimybes.

¹ Alcohol and Drug Problems at Work – The Shift to Prevention. Geneva, International Labour Office, 2003.

² Jacobs P. Alcohol abuse in the workplace: developing a workable plan of action. Research in Business and Economics Journal.

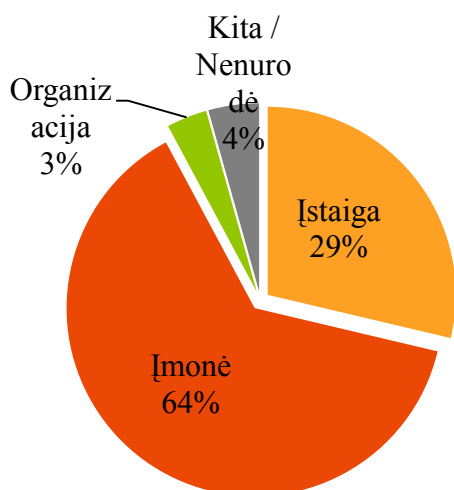
³ European drug prevention quality standards: A manual for prevention professionals. EMCDDA, Lisbon, December 2011.

2. TYRIMO METODIKA

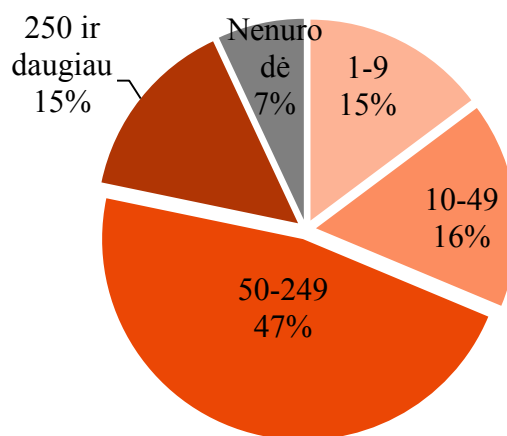
2.1. Tyrimo tikslinė grupė

Tyrimo dalyvavo 115 darbuotojų atstovų. Dauguma tyrimo dalyvių atstovavo įmones (63 proc.) arba įstaigas (29 proc.) (žr. 1 pav.). Beveik pusė (47 proc.) tyrimo dalyvių atstovavo vidutinio dydžio darbuotojams. Trečdalis tyrimo dalyvių (31 proc.) atstovavo smulkias arba mikro darbuotojams. O stambias darbuotojams atstovavo 15 proc. tyrimo dalyvių (žr. 2 pav.).

1 pav. Darbuotojų tipas (proc., n=115)

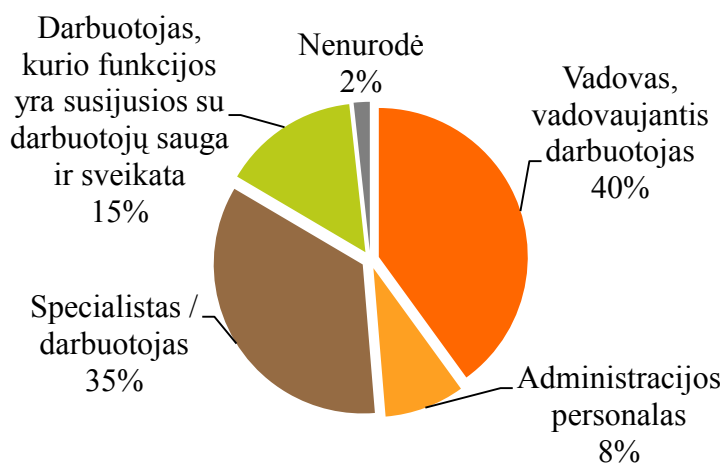

2 pav. Darbuotojėse dirbančių asmenų skaičius (proc., n=115)

40 proc. tyrimo dalyvavusių asmenų užėmė vadovaujančias pareigas, 35 proc. - darbuotojo / specialisto pareigas. Nedidelės dalies (15 proc.) tyrimo dalyvių atliekamos funkcijos buvo susijusios su darbuotojų sauga ir sveikata (žr. 3 pav.).

3 pav. Tyrimo dalyvių užimamos pareigos (proc., n=115)

2.2. Tyrimo metodas

Duomenų rinkimas atliktas apklausos metodu. Apklausa atlikta 2014 m. liepos – lapkričio mėn. naudojant Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento kartu su Higienos institutu parengtą klausimyną (žr. 1 priedas). Tyrimo dalyviai galėjo pildyti popierinę arba elektroninę klausimyno formą.

2.3. Duomenų analizė

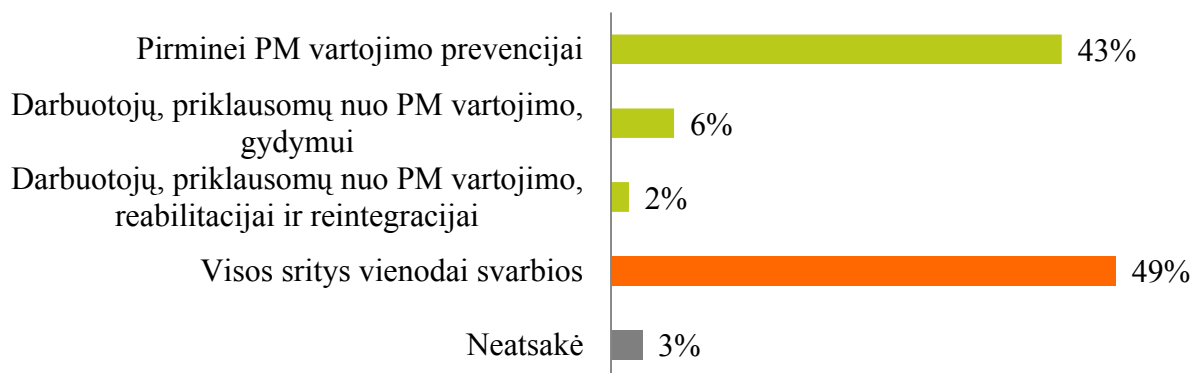
Duomenų analizę atliko Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas. Statistiniam duomenų skaičiavimui buvo naudotos Google docs, SPSS 16.0 ir Microsoft Office Excel programos.

3. REZULTATAI

Tyrimo rezultatai buvo analizuojami atkreipiant dėmesį į du pagrindinius aspektus: dabartinę situaciją ir numatomas psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos įgyvendinimo darbo vietose galimybes.

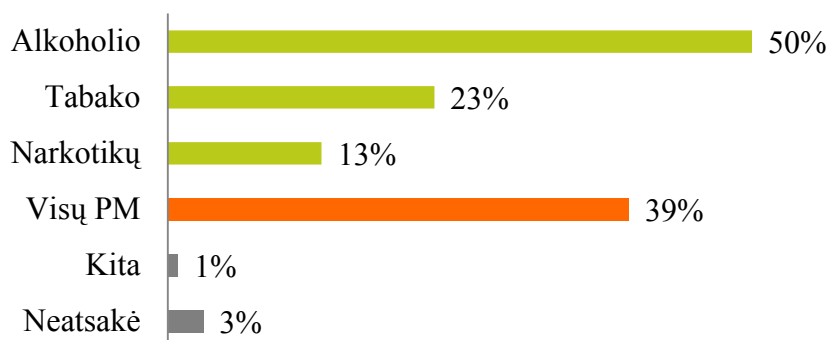
PM vartojimo prevencijos darbo vietose prioritetingos sritys. 43 proc. tyrime dalyvavusių darbuotojų atstovų mano, kad didžiausias dėmesys vykdant PM vartojimo prevenciją darbo vietose turėtų būti skiriamas pirminei PM vartojimo prevencijai. Pusės (49 proc.) tyrimo dalyvių nuomone, tiek prevencija, tiek gydymas ir rehabilitacija yra vienodai svarbūs (žr. 4 pav.).

4 pav. Tyrimo dalyvių nuomonė, kokiai sričiai turėtų būti skiriamas didžiausias dėmesys vykdant PM vartojimo prevenciją darbo vietose (*proc., n=115, galimi keli atsakymo variantai*)

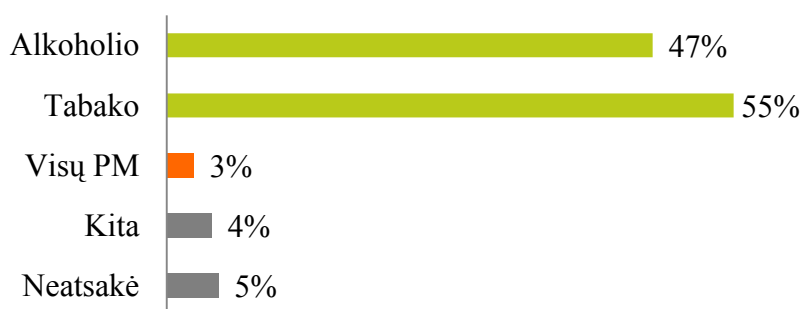
Tyrimo dalyvių taip pat klausta, kokių PM vartojimo prevencijai reikėtų skirti didžiausią dėmesį darbo vietose. Mažiau nei pusės (39 proc.) tyrimo dalyvių nuomone, darbo vietose svarbu vykdyti visų PM vartojimo prevenciją. Pusė (50 proc.) tyrimo dalyvių mano, kad darbovietėse didžiausias dėmesys turėtų būti skiriamas alkoholio vartojimo prevencijai, o 23 proc. – tabako vartojimo prevencijai. Už narkotikų vartojimo prevencijos darbo vietose prioritetą pasisakė 13 proc. tyrimo dalyvių (žr. 5 pav.).

5 pav. Tyrimo dalyvių nuomonė, kurių PM vartojimo prevencijai reikėtų skirti didžiausią dėmesį darbo vietose (proc., n=115, galimi keli atsakymo variantai)

Kita vertus, daugiau nei pusė darboviečių atstovų (55 proc.) teigė, kad jų darbovietėje aktualiausia problema yra tabako gaminių vartojimas. Antroje vietoje – alkoholio vartojimas. Visų PM vartojimą kaip aktualią problemą jų darbovietėje nurodė tik 3 tyrimo dalyviai, o narkotikų vartojimo nenurodė nei vienas dalyvis (žr. 6 pav.).

6 pav. PM, kurių vartojimas, tyrimo dalyvių nuomone, yra aktualiausia problema jų darbovietėje (proc., n=115, galimi keli atsakymo variantai)

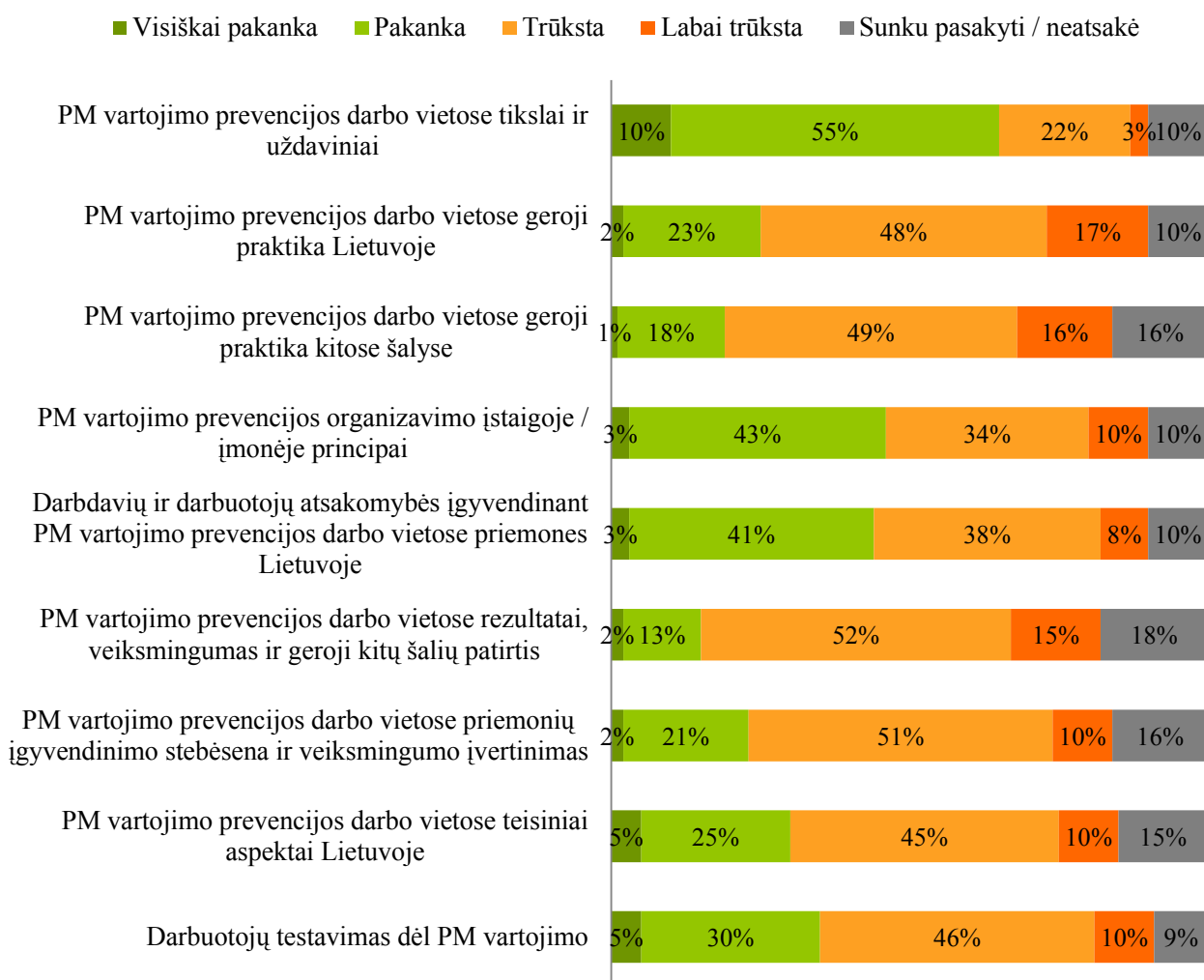
Informacijos poreikis. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad daugiau nei pusei darboviečių atstovų trūksta ar labai trūksta informacijos apie PM vartojimo prevenciją (žr. 7 pav.), ypač apie:

- PM vartojimo prevencijos darbo vietose rezultatus, veiksmingumą ir gerą kitų šalių bei Lietuvos patirtį;

- PM vartojimo prevencijos darbo vietose priemonių įgyvendinimo stebėseną ir veiksmingumo įvertinimą;
- šių priemonių įgyvendinimo Lietuvoje teisinius aspektus;
- darbuotojų testavimą dėl PM vartojimo;
- darbdavių bei darbuotojų atsakomybes įgyvendinant prevencijos priemones.

Daugiau nei pusei (65 proc.) tyrimo dalyvių pakanka informacijos tik apie PM vartojimo prevencijos darbo vietose tikslus ir uždavinius (žr. 7 pav.).

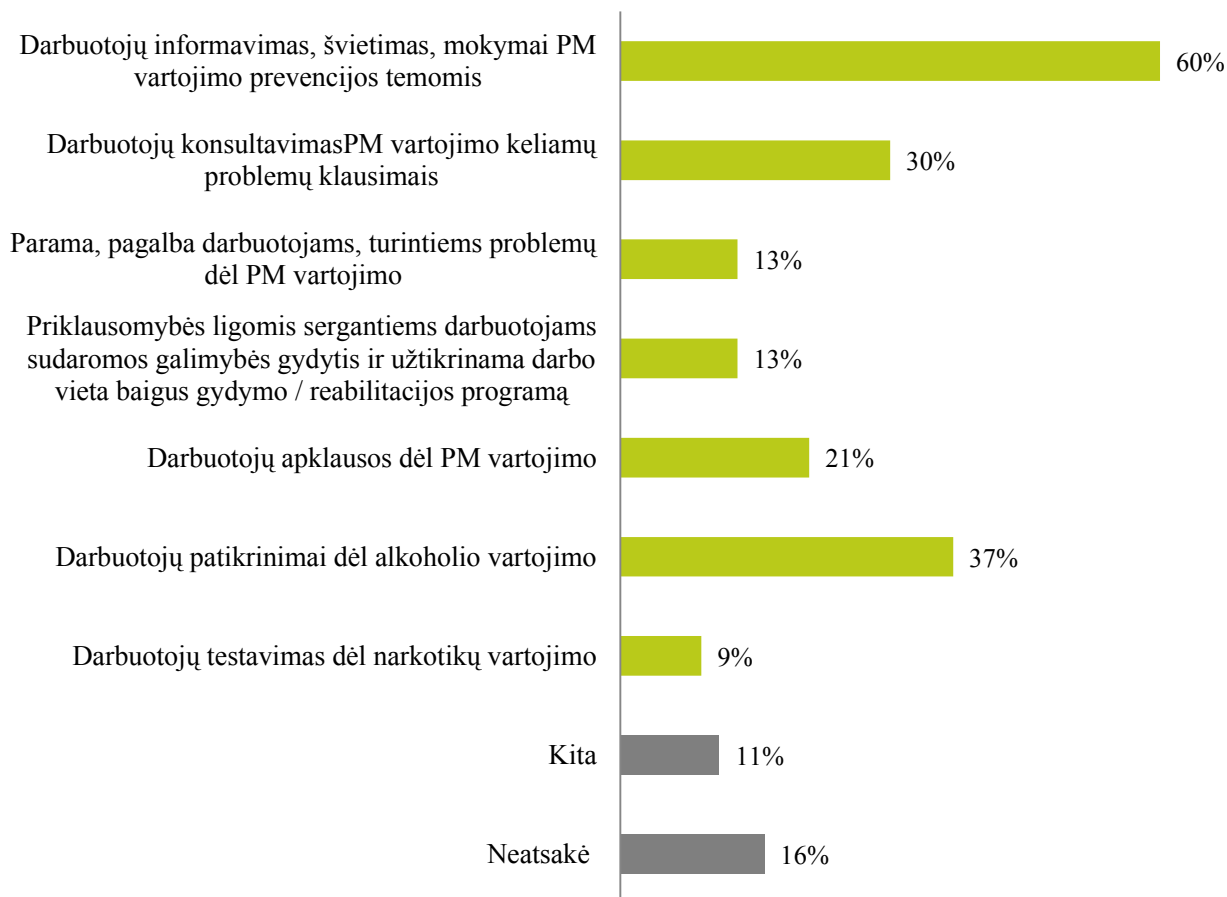
7 pav. Informacijos PM vartojimo prevencijos darbo vietose klausimais poreikis (proc., n=115)

Darbo vietose vykdomos PM vartojimo prevencijos priemonės. Daugiau nei pusė tyrimo dalyvių (60 proc.) teigė, kad, sprendžiant PM vartojimo problemą, jų darbovietėse taikomas darbuotojų informavimas, švietimas bei mokymai PM vartojimo prevencijos temomis. 37 proc. nurodė, kad jų darbuotojai yra tikrinami dėl alkoholio vartojimo. 30 proc. tyrimo dalyvių darbovietėse darbuotojai konsultuojami dėl PM vartojimo keliamų problemų. Kur kas rečiau buvo nurodoma, kad darbovietėse teikiama parama, pagalba darbuotojams, turintiems problemų dėl PM

vartojimo, arba priklausomybės ligomis sergantiems darbuotojams sudaromos galimybės gydytis ir užtikrinama darbo vieta baigus gydymo ir reabilitacijos programą. Rečiausiai darbovietėse vykdomas darbuotojų testavimas dėl narkotikų vartojimo (žr. 8 pav.). Vienos darbovietės atstovas nurodė, kad jų darbovietėje taikomos drausminės ir finansinės nuobaudos.

8 pav. PM vartojimo prevencijos ir kontrolės priemonės, vykdomos tyrimo dalyvių darbovietėse (proc., n=115, galimi keli atsakymo variantai)

Kliūtys PM vartojimo prevencijos vykdymui darbo vietose. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad didžiausios kliūtys įgyvendinti PM vartojimo prevenciją darbo vietose yra:

- šios veiklos sudėtingumas ir informacijos, metodinės medžiagos bei patarimų kaip darbo vietose vykdyti prevenciją trūkumas (38 proc.)
- iniciatyvos stoka (27 proc.),
- lėšų trūkumas (17 proc.).

Nors kitų Lietuvoje vykdytų tyrimų rezultatai atskleidžia, kad daugiau nei trečdalis dirbančiųjų rūko, dauguma vartoja alkoholį⁴, daugiau nei trečdalis darbuotojų yra vartoję alkoholį darbo vietoje, 1 iš 7 darbuotojų yra dirbęs prasčiau arba jam buvo sunkiau atlikti užduotis dėl alkoholio vartojimo sukulto apsvaigimo ar pagirių, o 1 iš 5 dirbančiųjų yra tekę dirbti daugiau ar

⁴ Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento užsakyto psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo paplitimo bendrojoje populiacijoje 2012 m. tyrimo duomenys.

sunkiau dėl bendradarbių alkoholio vartojimo⁵, bet daugiau nei trečdalis (37 proc.) šio tyrimo dalyvių nurodė, kad nemato poreikio darbovietėje vykdyti prevencinę veiklą. O 5 proc. tyrimo dalyvių teigė nesuprantantys, kuo PM vartojimo prevencija būtų naudinga jų darbovietai (žr. 9 pav.). Todėl reiktų detaliau išanalizuoti kliūtis, jų priežastis ir sprendimo būdus, siekiant paskatinti darbovietes vykdyti PM vartojimo prevenciją.

9 pav. Didžiausios kliūtys PM vartojimo prevencijos vykdymui darbo vietose (proc., n=115, galimi keli atsakymo variantai)

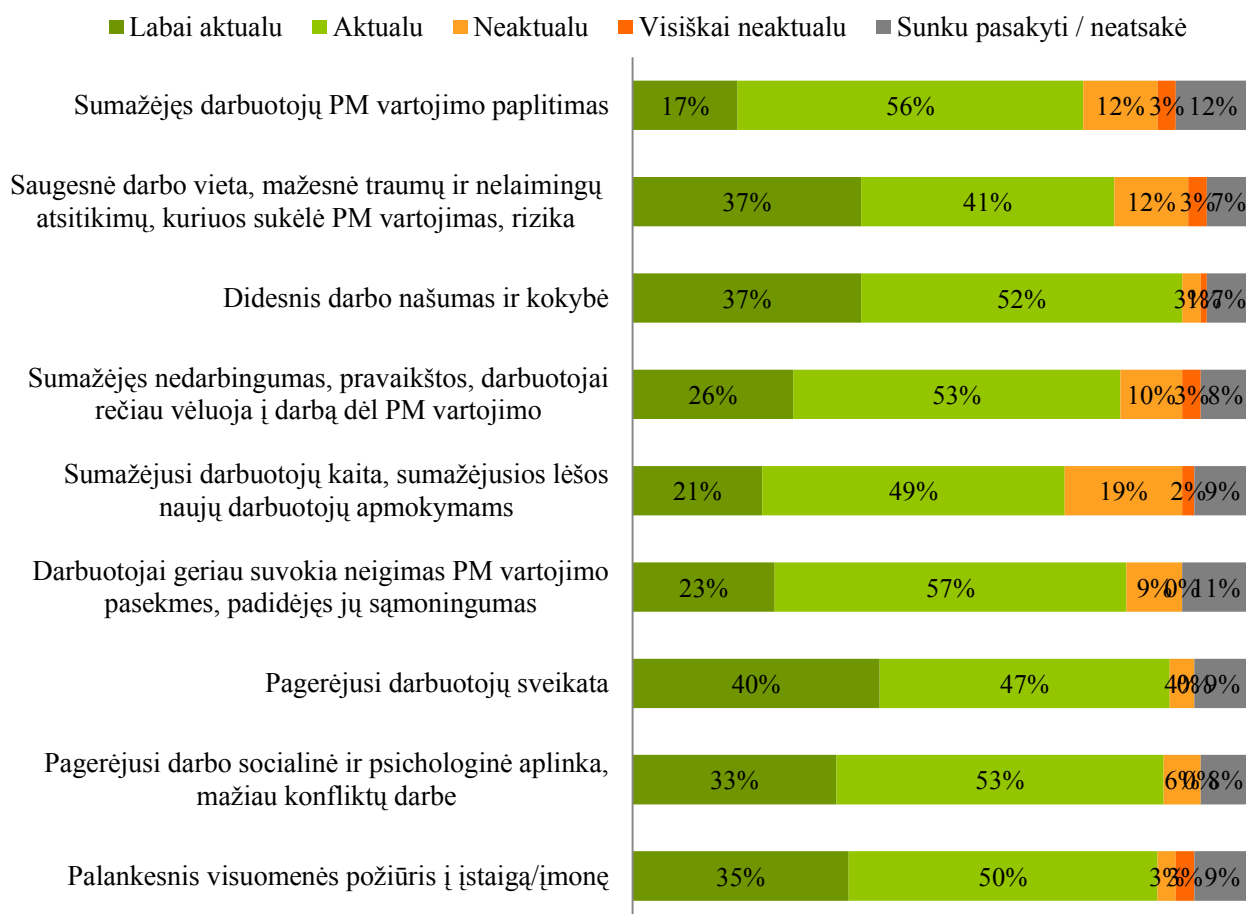

Preveninės veiklos rezultatų aktualumas. Tyrimo dalyvių nuomone, aktualiausi PM vartojimo prevencijos darbo vietose rezultatai yra didesnis darbo našumas (aktualu ar labai aktualu 89 proc. tyrimo dalyvių) ir pagerėjusi darbuotojų sveikata (aktualu ar labai aktualu 87 proc. tyrimo dalyvių). Tyrimo dalyviams ne ką mažiau aktualu ir pagerėjusi darbo socialinė ir psichologinė aplinka, mažiau konfliktų darbe (aktualu ar labai aktualu 86 proc. tyrimo dalyvių) bei palankesnis visuomenės požiūris į darbovietę (aktualu ar labai aktualu 85 proc. tyrimo dalyvių). Nors tyrimo dalyviams kiek mažiau aktualūs pasirodė sumažėjusi darbuotojų kaita ir lėšos naujų darbuotojų

⁵ Tabako, alkoholio ir kanapių vartojimo paplitimo tarp suaugusių Lietuvos gyventojų bei jų požiūrio į tabako, alkoholio ir narkomanijos prevencijos priemonių efektyvumą apklausa. Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas, 2014.

apmokymams bei sumažėjęs darbuotojų PM vartojimo paplitimas, bet šiuos prevencinės veiklos rezultatus kaip neaktualiūs įvertino tik 15-21 proc. tyrimo dalyvių. Svarbu pastebėti, kad visi vertinimui pateikti galimi prevencinės veiklos rezultatai pasirodė aktualūs ar labai aktualūs daugumai tyrimo dalyvių (žr. 10 pav.).

10 pav. Tyrimo dalyvių požiūris į PM vartojimo prevencijos darbo vietose rezultatų aktualumą (proc., n=115)

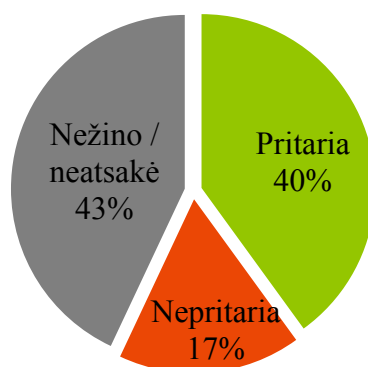

Darbdavių motyvavimas vykdyti PM vartojimo prevencijos priemones. 25 tyrimo dalyviai pateikė pasiūlymus kaip motyvuoti darbdavius vykdyti PM vartojimo prevenciją darbo vietose Lietuvoje. Daugiau nei pusė (15) pateiktų pasiūlymų buvo susiję su materialiniu skatinimu (pvz.: darbovietėse vykdomų prevencijos programų finansavimas, lėšų skyrimas, išlaidų palengvinimas, mokesčių lengvatos, išlaidų, susijusių su specialistų, vykdančių prevencinę veiklą darbo vietose, paruošimu ir jų darbo užmokesčiu kompensavimas, priedai prie darbo užmokesčio). 8 tyrimo dalyvių siūlymai buvo susiję su informavimu (pvz.: informacijos suteikimas, sklaida, viešinimas, metodinės medžiagos rengimas, gerosios praktikos sklaida, paskaitų organizavimas, specialistų rengimas, pokalbiai, įtikinėjimas, socialinė reklama). Tyrimo dalyviai taip pat siūlė motyvuoti darbdavius padėkomis ar „ženklinant“ tokias darbovietes kaip modernias, atsakingas ir

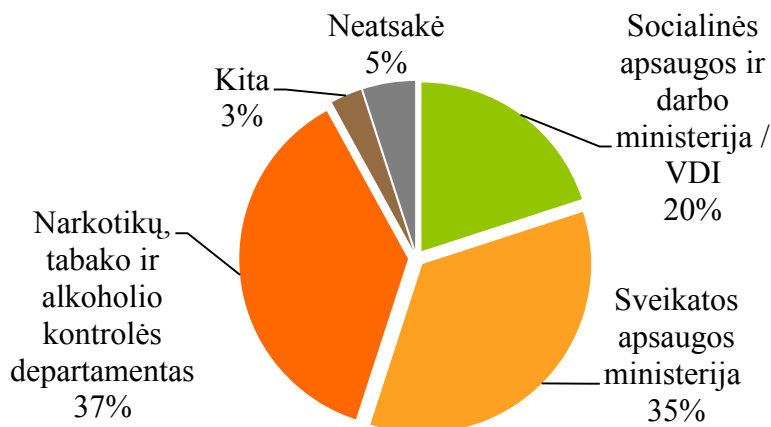
besirūpinančias darbuotojų sveikata. Du dalyviai siūlė inicijuoti darbo kodekso pakeitimus, o vieno tyrimo dalyvio nuomone, motyvuoti darbdavius vykdyti PM vartojimo prevenciją darbo vietose padėtų baudžiamojo poveikio priemonių taikymas.

Darboviečių, vykdančių PM vartojimo prevenciją, sertifikavimas / ženklimas. Darboviečių, vykdančių PM vartojimo prevenciją, sertifikavimui / ženklimui pritaria 40 proc. tyrimo dalyvių, o nepitaria – 17 proc. (žr. 11 pav.). Tarp vadovaujančias pareigas užimančių tyrimo dalyvių ženklimui pritartų 37 proc., o nepitartų – 20 proc. Tyrime dalyvavusių asmenų taip pat klausta, kas turėtų teikti sertifikatus / ženklelius darbovietėms, vykdančioms PM vartojimo prevenciją Lietuvoje. 37 proc. nurodė, kad tokią veiklą turėtų vykdyti Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas, panašus skaičius dalyvių (35 proc.) nurodė Sveikatos apsaugos ministeriją. Kur kas mažesnė tyrimo dalyvių dalis (20 proc.) mano, kad už darboviečių sertifikavimą / ženklimą turėtų būti atsakinga Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ar jai pavaldi Valstybinė darbo inspekcija (žr. 12 pav.).

11 pav. Tyrimo dalyvių pritarimas darboviečių, vykdančių PM vartojimo prevenciją, sertifikavimui / ženklimui (proc., n=115)

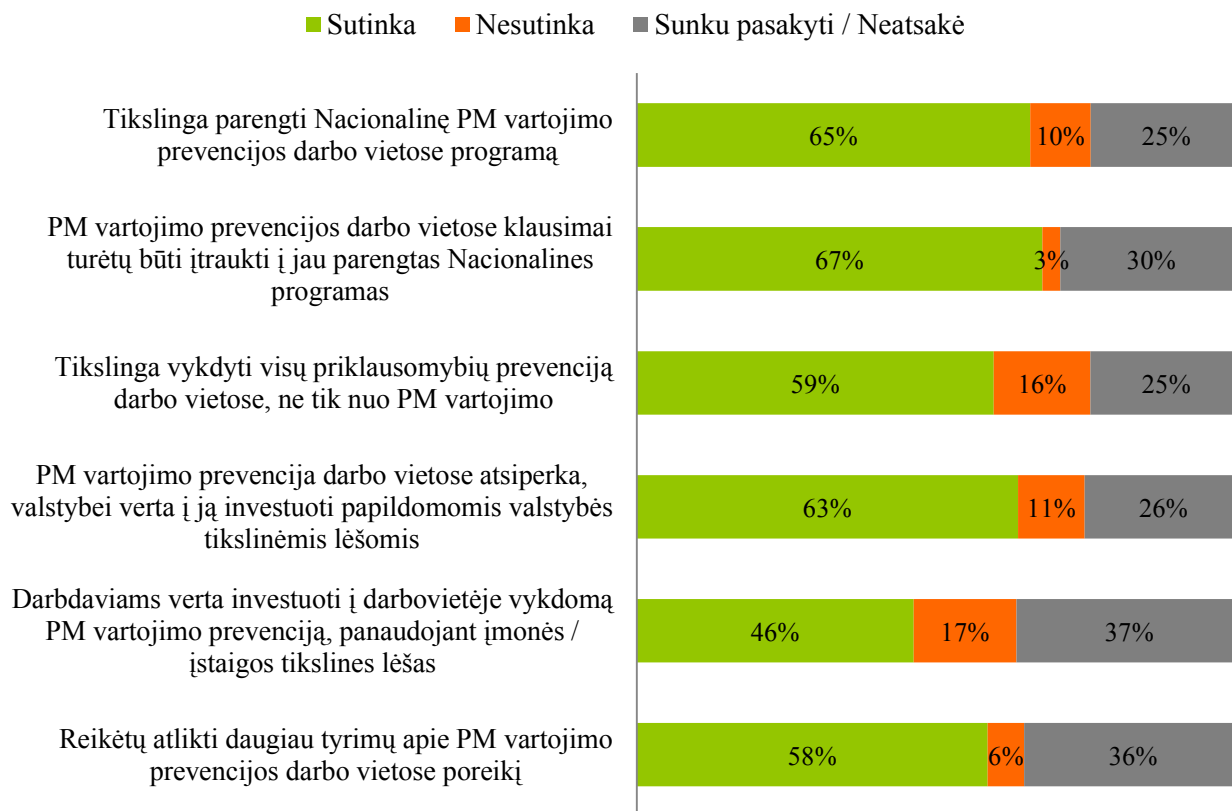
12 pav. Tyrimo dalyvių nuomonė, dėl institucijos, kuri turėtų teikti sertifikatus/ženklelius darbovietėms, vykdančioms PM vartojimo prevenciją Lietuvoje (proc., n=115)

PM vartojimo prevencijos vykdymo Lietuvoje galimybės ir poreikis. Daugiau nei pusė tyrimo dalyvių sutinka, kad būtų tikslinga parengti Nacionalinę PM vartojimo prevencijos darbo vietose programą (65 proc.) arba PM vartojimo prevencijos darbo vietose klausimai turėtų būti įtraukti į jau parengtas Nacionalines programas (67 proc.). Kiek daugiau nei pusės (59 proc.) tyrimo dalyvių nuomone, tikslinga vykdyti visų priklausomybių prevenciją darbo vietose, ne tik nuo PM vartojimo, bet ir nuo lošimų, kompiuterinių žaidimų, interneto ir kt. Nors 63 proc. tyrimo dalyvių mano, kad PM vartojimo prevencija darbo vietose atsiperka ir valstybei verta į ją investuoti papildomomis valstybės tikslinėmis lėšomis, bet tik 46 proc. darbuotojų atstovų mano, kad darbdaviams verta investuoti į darbuotojėse vykdomą PM vartojimo prevenciją, panaudojant įmonės / įstaigos tikslines lėšas. 58 proc. tyrimo dalyvių sutiko, kad ateityje reikėtų atlikti daugiau tyrimų apie PM vartojimo prevencijos darbo vietose poreikį.

Svarbu pastebėti, kad nemaža dalis tyrimo dalyvių (25-37 proc.) nepateikė savo nuomonės minėtais klausimais arba jiems buvo sunku atsakyti, o nesutikusių su teiginiais dalis buvo nedidelė – 3-17 proc. (žr. 13 pav.).

13 pav. Tyrimo dalyvių požiūris į PM vartojimo prevencijos vykdymo Lietuvoje galimybes ir poreikį (proc., n=115)

4. IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

1. Pusės tyrimo dalyvių nuomone, vykdant PM vartojimo prevenciją darbo vietose, visos prevencijos sritys yra vienodai svarbios, kiek mažesnė dalis prioritetą skiria pirminei PM vartojimo prevencijai.
2. Nors tyrimo dalyviai didžiausią dėmesį siūlo skirti alkoholio vartojimo prevencijai darbo vietose, bet jų darbovietėse aktualesnė problema yra tabako gaminių vartojimas.
3. Tyrimo dalyviams labiausiai trūksta informacijos apie PM vartojimo prevencijos darbo vietose rezultatus, veiksmingumą, gerąją Lietuvos ir kitų šalių patirtį, todėl ateityje tikslinga parengti daugiau informacinės medžiagos šiomis temomis bei vykdyti šios informacijos sklaidą.
4. Sprendžiant PM vartojimo problemą, darbovietėse dažniausiai taikomas darbuotojų informavimas, švietimas bei mokymai PM vartojimo prevencijos temomis, kiek rečiau darbuotojai yra tikrinami dėl alkoholio vartojimo ar konsultuojami dėl PM vartojimo sukeltų problemų. Darbovietėse, kurias atstovavo tyrimo dalyviai, retai teikiama parama, pagalba darbuotojams, turintiems problemų dėl PM vartojimo. Priklausomybės ligomis sergantiems darbuotojams retai sudaromos galimybės gydytis ir užtikrinama darbo vieta baigus gydymo ir reabilitacijos programą.
5. Tyrimo dalyviams aktualiausi PM vartojimo prevencijos darbo vietose rezultatai yra didesnis darbo našumas, pagerėjusi darbuotojų sveikata, pagerėjusi darbo socialinė ir psichologinė aplinka, mažiau konfliktų darbe bei palankesnis visuomenės požiūris į darbovietę. Šiuos PM vartojimo prevencijos darbo vietose rezultatus rekomenduojama akcentuoti skatinant darbdavius vykdyti PM vartojimo prevenciją.
6. Didžiausios kliūtys PM vartojimo prevencijos darbo vietose įgyvendinimui yra šios veiklos sudėtingumas, informacijos, metodinės medžiagos bei patarimų kaip darbo vietose vykdyti PM vartojimo prevenciją trūkumas, poreikio darbovietėje vykdyti prevencinę veiklą nematymas bei iniciatyvos stoka. Reikėtų detaliau išanalizuoti kliūtis PM vartojimo prevencijos darbo vietose įgyvendinimui, jų priežastis ir sprendimo būdus, siekiant paskatinti darbovietes vykdyti PM vartojimo prevenciją.
7. Nors lėšų stoka kaip kliūtis PM vartojimo prevencijos vykdymui darbo vietose buvo nurodoma kur kas rečiau ir daugiau nei pusė tyrimo dalyvių sutinka, kad PM vartojimo prevencija darbo vietose atsiperka ir valstybei verta į ją investuoti papildomomis valstybės tikslinėmis lėšomis, bet kur kas mažesnė dalis darboviečių atstovų mano, kad darbdaviams verta investuoti į darbovietėje vykdomą PM vartojimo prevenciją, panaudojant įmonės / įstaigos tikslines lėšas. Be to, tyrimo dalyviai dažniausiai siūlė skatinti darbdavius materialiai, siekiant juos labiau motyvuoti vykdyti šią veiklą.

8. Kadangi nemaža dalis (43 proc.) tyrimo dalyvių neturėjo nuomonės dėl darboviečių, vykdančių PM vartojimo prevenciją, sertifikavimo / ženklavimo Lietuvoje, galima daryti prielaidą, kad šį klausimą svarstyti dar anksti ir nėra tikslinga.
9. Daugiau nei pusės tyrimo dalyvių nuomone, tikslinga yra parengti Nacionalinę PM vartojimo prevencijos darbo vietose programą arba šiuos klausimus įtraukti į jau parengtas Nacionalines programas.
10. Atsižvelgiant į tyrimo rezultatus, rekomenduojama skirti daugiau dėmesio visų priklausomybių prevencijai darbo vietose, ne tik nuo PM vartojimo, bet ir nuo lošimų, kompiuterinių žaidimų, interneto ir kt.
11. Tikslinga būtų su tyrimo rezultatais supažindinti suinteresuotas įstaigas, institucijas, įmones ir organizacijas bei skatinti jų aktyvų dalyvavimą ir bendradarbiavimą plėtojant PM vartojimo prevencijos darbo vietose galimybes Lietuvoje.

5. PRIEDAS: TYRIMO ANKETA

Darbuotojų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo problema tampa vis aktualesnė, nes psichoaktyviųjų medžiagų vartojimas neigiamai atsiliepia ne tik patiems darbuotojams, bet ir jų šeimos nariams, kolegoms ir pačiai darbovietai. Dirbant kai kuriose veiklos srityse, toks vartojimas gali kelti riziką ir visuomenei. Prevencijos programų ir priemonių, nukreiptų į darbuotojų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo rizikos veiksnių mažinimą ir apsauginių veiksnių stiprinimą, kūrimas gali padėti sumažinti šių medžiagų vartojimą ir jo keliamas problemas. Planuojant tokias programas ir priemones, svarbu įvertinti jų poreikį, todėl maloniai prašome Jūsų darbovietės/įstaigos atstovo atsakyti į šios tyrimo klausimus.

Darbovietės, kuriai atstovaujate, tipas: Įstaiga Įmonė Organizacija
 Kita (įrašykite) _____

Žmonių, dirbančių Jūsų darbovietėje, skaičius: 1-9 10-49 50-249 250 ir daugiau

Jūsų pareigos:

- Vadovas, vadovaujantis darbuotojas
- Administracijos personalas (sekretorius, finansininkas ir kt.)
- Specialistas/darbuotojas
Specialistas/darbuotojas, kurio funkcijos yra susijusios su darbuotojų sauga ir sveikata (darbuotojų saugos ir sveikatos specialistas; į darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybą paskirtas asmuo; darbuotojų atstovas saugai ir sveikatai ir kt.)
- Kita (įrašykite) _____

Jūsų kontaktai (nebūtina nurodyti) tel.: _____ el. paštas: _____

1. Kam turėtų būti skiriamas didžiausias dėmesys vykdant psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevenciją darbo vietose? (galite pasirinkti kelis atsakymų variantus)

- Pirminei psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijai (informacijos sklaidimui; atsakingos elgsenos ugdymui; alternatyvų kūrimui; pasipriešinimo, asmeninių ir socialinių įgūdžių ugdymui)
- Darbuotojų, priklausomų nuo psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo, gydymui
- Darbuotojų, priklausomų nuo psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo, reabilitacijai ir reintegracijai
- Visos sritys vienodai svarbios

2. Kurių psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijai darbo vietose, Jūsų nuomone, reikėtų skirti didžiausią dėmesį? (galite pasirinkti kelis atsakymų variantus)

- Alkoholio
- Tabako
- Narkotikų
- Visų psichoaktyviųjų medžiagų
- Kita
- (įrašykite) _____

3. Kurių psichoaktyviųjų medžiagų vartojimas, Jūsų nuomone, yra aktualiausia problema Jūsų darbovietėje? (galite pasirinkti kelis atsakymų variantus)

- Alkoholio
- Tabako
- Narkotikų
- Visų psichoaktyviųjų medžiagų
- Kita (įrašykite) _____

4. Ar Jums pakanka informacijos žemiau pateiktomis temomis?

4.1. Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos darbo vietose tikslai ir uždaviniai	☐	Visiškai pakanka	☐	Pakanka	☐	Trūksta	☐	Labai trūksta	☐	Sunku pasakyti
4.2. Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos darbo vietose geroji praktika Lietuvoje	☐	Visiškai pakanka	☐	Pakanka	☐	Trūksta	☐	Labai trūksta	☐	Sunku pasakyti
4.3. Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos darbo vietose geroji praktika kitose šalyse	☐	Visiškai pakanka	☐	Pakanka	☐	Trūksta	☐	Labai trūksta	☐	Sunku pasakyti
4.4. Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos organizavimo įstaigoje / įmonėje principai	☐	Visiškai pakanka	☐	Pakanka	☐	Trūksta	☐	Labai trūksta	☐	Sunku pasakyti
4.5. Darbdavių ir darbuotojų atsakomybės įgyvendinant psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos darbo vietose priemones Lietuvoje	☐	Visiškai pakanka	☐	Pakanka	☐	Trūksta	☐	Labai trūksta	☐	Sunku pasakyti
4.6. Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos darbo vietose rezultatai, veiksmingumas ir geroji kitų šalių patirtis	☐	Visiškai pakanka	☐	Pakanka	☐	Trūksta	☐	Labai trūksta	☐	Sunku pasakyti
4.7. Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos darbo vietose priemonių įgyvendinimo stebėseną ir veiksmingumo įvertinimas	☐	Visiškai pakanka	☐	Pakanka	☐	Trūksta	☐	Labai trūksta	☐	Sunku pasakyti
4.8. Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos darbo vietose teisiniai aspektai Lietuvoje	☐	Visiškai pakanka	☐	Pakanka	☐	Trūksta	☐	Labai trūksta	☐	Sunku pasakyti
4.9. Darbuotojų testavimas dėl psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo	☐	Visiškai pakanka	☐	Pakanka	☐	Trūksta	☐	Labai trūksta	☐	Sunku pasakyti
4.10. Kita (įrašykite)										

5. Kokie psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos darbo vietose rezultatai Jums yra aktualūs?

5.1. Sumažėjęs darbuotojų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo paplitimas	☐	Labai aktualu	☐	Aktualu	☐	Neaktualu	☐	Visiškai neaktualu	☐	Sunku pasakyti
5.2. Saugesnė darbo vieta, mažesnė traumų ir nelaimingų atsitikimų, kuriuos sukėlė psichoaktyviųjų medžiagų vartojimas, rizika	☐	Labai aktualu	☐	Aktualu	☐	Neaktualu	☐	Visiškai neaktualu	☐	Sunku pasakyti
5.3. Didesnis darbo našumas ir kokybė	☐	Labai aktualu	☐	Aktualu	☐	Neaktualu	☐	Visiškai neaktualu	☐	Sunku pasakyti
5.4. Sumažėjęs nedarbingumas, pravaikštos, darbuotojai rečiau vėluoja į darbą dėl psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo	☐	Labai aktualu	☐	Aktualu	☐	Neaktualu	☐	Visiškai neaktualu	☐	Sunku pasakyti
5.5. Sumažėjusi darbuotojų kaita, sumažėjusios lėšos naujų darbuotojų apmokymams	☐	Labai aktualu	☐	Aktualu	☐	Neaktualu	☐	Visiškai neaktualu	☐	Sunku pasakyti
5.6. Darbuotojai geriau suvokia neigimas psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo pasekmes, padidėjęs jų sąmoningumas	☐	Labai aktualu	☐	Aktualu	☐	Neaktualu	☐	Visiškai neaktualu	☐	Sunku pasakyti

5.7. Pagerėjusi darbuotojų sveikata	☐ Labai aktualu	☐ Aktualu	☐ Neaktualu	☐ Visiškai neaktualu	☐ Sunku pasakyti
5.8. Pagerėjusi darbo socialinė ir psichologinė aplinka, mažiau konfliktų darbe	☐ Labai aktualu	☐ Aktualu	☐ Neaktualu	☐ Visiškai neaktualu	☐ Sunku pasakyti
5.9. Palankesnis visuomenės požiūris į įstaigą/instituciją	☐ Labai aktualu	☐ Aktualu	☐ Neaktualu	☐ Visiškai neaktualu	☐ Sunku pasakyti
5.10. Kita (įrašykite)					

6. Kokios psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos ir kontrolės priemonės yra vykdomos Jūsų darbovietėje?

- 6.1. Darbuotojų informavimas, švietimas, mokymai psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos temomis Vykdoma Nevykdoma
- 6.2. Darbuotojų konsultavimas psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo keliamų problemų klausimais Vykdoma Nevykdoma
- 6.3. Parama, pagalba darbuotojams, turintiems problemų dėl psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo Vykdoma Nevykdoma
- 6.4. Priklausomybės ligomis sergantiems darbuotojams sudaromos galimybės gydytis ir užtikrinama darbo vieta baigus gydymo / reabilitacijos programą Vykdoma Nevykdoma
- 6.5. Darbuotojų tyrimo dėl psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo Vykdoma Nevykdoma
- 6.6. Darbuotojų testavimas dėl alkoholio vartojimo Vykdoma Nevykdoma
- 6.7. Darbuotojų testavimas dėl narkotikų vartojimo Vykdoma Nevykdoma
- 6.8. Kitos priemonės (įrašykite)

7. Kokios, Jūsų nuomone, yra didžiausios kliūtys psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos vykdymui darbo vietoje? (galite pasirinkti kelis atsakymų variantus)

- Nerandate tinkamos kvalifikacijos specialistų, kurie galėtų tiesiogiai planuoti ir organizuoti psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos veiklas įmonėje / įstaigoje
- Nematote poreikio įmonėje / įstaigoje vykdyti psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos veiklas / darbuotojai neišreiškė tokio poreikio
- Niekas niekada nebandė inicijuoti psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos veiklų Jūsų įmonėje / įstaigoje
- Nesuprantate, kuo psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencija būtų naudinga Jūsų įmonei / įstaigai
- Lėšų trūkumas (nėra galimybių įdarbinti / samdyti kompetentingų specialistų, įsigyti priemones ir kt.)
- Baiminatės, kad darbuotojai nepalankiai įvertins Jūsų sprendimą įmonėje / įstaigoje įgyvendinti psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos priemones
- Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos įgyvendinimas yra sudėtingas uždavinys, nes trūksta informacijos, metodinės medžiagos, patarimų, kaip tai daryti
- Kita (įrašykite)

8. Kaip siūlytumėte motyvuoti darbdavius vykdyti psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevenciją darbo vietoje Lietuvoje? (įrašykite)

9. Ar pritartumėte darboviečių, vykdančių psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevenciją, sertifikavimui/ženklavimui?

- Taip Ne Nežinau / negaliu apsispręsti

10. Kas, Jūsų nuomone, turėtų teikti sertifikatus/ženklelius darbovietėms, vykdančioms psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevenciją Lietuvoje?

- Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos / Valstybinė darbo inspekcija
 - Sveikatos apsaugos ministerija
 - Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas
 - Kita (įrašykite) _____
-

11. Ar sutinkate su žemiau pateiktais teiginiais?

11.1. Tikslinga parengti Nacionalinę psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos darbo vietose programą	☐ Sutinku	☐ Nesutinku	☐ Nežinau
11.2. Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos darbo vietose klausimai turėtų būti įtraukti į jau parengtas Nacionalines programas (pvz.: Nacionalinę narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos programą)	☐ Sutinku	☐ Nesutinku	☐ Nežinau
11.3. Tikslinga vykdyti visų priklausomybių prevenciją darbo vietose, ne tik nuo psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo (pvz.: priklausomybės nuo interneto, lošimų)	☐ Sutinku	☐ Nesutinku	☐ Nežinau
11.4. Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencija darbo vietose atsiperka, valstybei verta į ją investuoti papildomomis valstybės tikslinėmis lėšomis	☐ Sutinku	☐ Nesutinku	☐ Nežinau
11.5. Darbdaviams verta investuoti į darbovietėje vykdomą psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevenciją, panaudojant įmonės / įstaigos tikslines lėšas	☐ Sutinku	☐ Nesutinku	☐ Nežinau
11.6. Reikėtų atlikti daugiau tyrimų apie psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos darbo vietose poreikį	☐ Sutinku	☐ Nesutinku	☐ Nežinau